

Tysk infanteri på marsj
sone nordover mot Tror

Boka som omtales handler om Quislings rolle under det tyske felttoget i Norge i april 1940. Bildet viser

«Operasjon Weserübung»

Forfatteren Asbjørn Øksendal er denne høsten ute med sin 13. bok, «Operasjon Weserübung». Tema er 9. april 1940, og spesielt den rolle Quisling og hans drabarter spilte før, under og umiddelbart etter det tyske overfallet. Øksendal har med denne boka vendt tilbake til den betydning landsforræderiet spilte under krigen. Dette emnet sto sentralt i hans første bøker, mens hans seinere forfatterskap har konsentrert seg om vikingtida og episoder fra norsk middelalder.

«Operasjon Weserübung» forteller om Vidkun Quisling og hans bevegelse. En sentral tese hos forfatteren er at det NS-føreren foretok seg blei av avgjørende betydning for okkupasjonen av Norge. Øksendals syn kan

oppsummeres i følgende spissformuleringer:

Quisling hadde organisert en omfattende 5. kolonne i Norge fram mot 9. april 1940, og denne spilte en avgjørende rolle, også militært. Uten denne 5. kolonnen

og Quislings politiske press på den tyske ledelsen ville invasjonen ikke blitt noe av. Under kampene i Norge spilte nazi-spioner en viktig rolle for tyske militære disposisjoner. Viktige hendinger som bombingene av Elverum, Åndalsnes og andre tettsteder samt slippet av fallskjermjegere på Dovre var egentlig tyske forsøk på å drepe kongefamilien og andre sentrale personer (statsråder etc.). Den motivasjonen som drev Quisling var ikke «vilje til makt», men grunnleggende anti-

kommunisme, som han hadde utviklet under sine opphold i Sovjet.

I tillegg stiller forfatteren opp flere enkeltstående teser som er i tråd med denne helhetsoppfatningen, bl.a. at Quislings statskupp om morgenen 9. april var avtalt spill med tyskerne, og ikke et eget initiativ.

Som leserne forstår så er det nok av omstridte oppfatninger i denne boka. Forfatterens helhetssyn er på linje med en utbredt oppfatning blant vanlige folk. Bare et stykke på veg er dis-

se oppfatningene bevisst med historisk materiale. Noen er sterkt omstridte. Quisling og NS medvirkning til invasjonen og krigføringen er aldri blitt systematisk gransket verken historisk eller juridisk. Forsoningsklimaet etter landssvikoppjøret bidro til å bagatellisere slike påstander. Mitt personlige syn er at forskning om 5. kolonnevirksomheten har blitt hindret, og at det er mye å finne for den som har anledning til å bruke tid, krefter og penger på slik forskning. Utover en del enkeltepisoder er det imidlertid ikke ennå ført bevis for en systematisk organisert 5. kolonne over hele landet. Det er bevisst at Quisling personlig bidro til den tyske planleggingen.

Slik kan jeg også argumentere mot andre av forfatterens teser. Problematisk blir det imidlertid når forfatteren tar i bruk konstruerte samtaler mellom nøkkelpersoner, som beviser innholdet i forfatterens syn. Slike konstruksjoner kan godtas når det foreligger sammendrag, referater eller andre samtidige kilder om hva som ble sagt. Dialogene mellom Quisling, Scheidt, Bräuer og Schreiber om morgenen 9. april «beviser» f.eks. den tyske støtten til Quislings statskupp, som om faktiske referater var kildemateriale. Slik er det ikke. Øksendal bruker en metode ved konstruksjon av slike dialoger

som etter mitt syn er tvilsom. Han visker ut skillet mellom det vi veit og det vi tror, og derved skillet mellom historie og diktning. Flere steder blir framstillingen uten kildedekning. Slike innvendinger er alvorlige.

Øksendal skriver godt. Hans ønske med boka er utvilsomt å sette et nådeløst lys på det landsforræderiet som nazistene faktisk gjorde. Han har ingen illusjoner om deres «høyverdige» motiver. Boka hans er utvilsomt et motsvar til den bølgen av «forståelse» som er blitt reist det siste året, med høydepunkt i Haagen Ringnes TV-serie og Torkild Hanssens Hamsun-bok. Med de forbeholdene jeg har nevnt (og noen til) gir goka en god innføring.

Til slutt. Boka inneholder endel faktiske feil. Det gjelder f.eks. framstillingen av trefningen på Midtskogen, hvor vi kan lese om store tyske tap. Dette var ikke tilfelle. Tyskerne hadde en hardt såret, nemlig Spiller personlig (han døde på Hammar sjukehus). «Midtskogen» var for øvrig ingen norsk militær seier. Grunnen til at tyskerne snudde var at deres leder Spiller var falt fra, og gruppas nestkommanderende ikke visste noe om deres videre oppdrag.

Lars Borgersrud

Asbjørn Øksendal: Operasjon Weserübung. Vidkun Quisling og forspillet til 9. april 1940. 167 s. Det nordenfjeldske forlag.